

ARTICLE FA

LA MODIFICACIÓ DE MESURES EN EL DRET DE FAMÍLIA CATALÀ: UNA ANÀLISI PRÀCTICA

I. Introducció

Les sentències dictades en els procediments de nul·litat, separació o divorci estableixen un conjunt de mesures, tant personals com patrimonials, que busquen regular les conseqüències de la ruptura i ordenar la nova realitat familiar. No obstant això, aquestes resolucions no són immutables, ja que la seva eficàcia i justícia estan intrínsecament lligades a la realitat fàctica que les va motivar. La vida és dinàmica i les circumstàncies personals, econòmiques i familiars que van servir de base per a la seva adopció poden canviar de forma dràstica amb el temps. És aquí on entra en joc la figura de la modificació de mesures, un mecanisme jurídic essencial que permet adaptar el marc regulador a les noves necessitats dels membres de la família, sempre amb el principi de l'interès superior del menor com a principi rector.

L'article 233-7 del Codi Civil de Catalunya (CCCat.) preveu aquesta possibilitat, a l'establir que les mesures poden modificar-se "si varien substancialment les circumstàncies concurrents en el moment de dictar-les". Aquest precepte acull la clàusula implícita *rebus sic stantibus*, reconeixent que la validesa i adequació de les mesures depenen de la persistència de l'escenari fàctic que les va originar. La finalitat d'aquest procediment no és, per tant, una segona instància per revisar o corregir la sentència original, ni per reobrir un debat ja tancat per l'autoritat judicial. Es tracta, en canvi, d'una eina processal indispensable per ajustar una resolució a una nova realitat sobrevinguda que l'ha tornat inadequada, desproporcionada o injusta, garantint que les decisions judicials segueixin complint el seu propòsit al llarg del temps.

II. Àmbit de la modificació: Quines mesures són susceptibles de canvi?

No totes les decisions contingudes en una sentència de divorci són modificables per aquesta via. La pròpia declaració de divorci, nul·litat o separació és inalterable una vegada esdevé ferma. De la mateixa manera, aquelles determinacions de caràcter patrimonial que ja han estat liquidades i executades, com la divisió de béns comuns, no poden ser revisades a través d'aquest procediment, ja que constitueixen actes jurídics consumats.

La modificació es centra en aquelles mesures que tenen una projecció de futur i estan intrínsecament lligades a les circumstàncies personals i econòmiques de les parts. Conforme a allò que s'estableix en un conveni regulador o es decideix judicialment, segons l'article 233-2 del CCCat., les mesures més comunament subjectes a modificació són:

- El pla de parentalitat: Aquest és el nucli de les mesures relatives als fills. Una modificació pot afectar al règim de guarda i custòdia (per exemple, passar d'una guarda individual a una compartida o viceversa), al règim de relacions personals (visites i comunicacions) del progenitor no custodi, o a decisions sobre l'educació o salut dels menors. Les causes poden ser molt diverses: un canvi de residència d'un dels progenitors que faci inviable el règim actual, una alteració significativa en els seus horaris laborals, la pròpia voluntat del menor si té la maduresa suficient, o l'aparició de circumstàncies que facin més idoni un model de guarda diferent per al desenvolupament del menor, entre moltes altres.
- La pensió d'aliments a favor dels fills: La seva quantia es fixa en base a un binomi: les necessitats del fill i la capacitat econòmica dels progenitors. Qualsevol alteració substancial en un d'aquests dos pilars pot justificar una modificació. Per exemple, una reducció de la pensió podria sol·licitar-se per una disminució dràstica i no voluntària dels ingressos del progenitor obligat (acomiadament, malaltia incapacitant, etc.). Per contra, un augment podria justificar-se per un

increment de les necessitats del menor (despeses educatives especials, una malaltia crònica, etc.) o per una millora substancial de la fortuna de l'alimentant.

- La prestació compensatòria: Aquesta mesura busca reequilibrar la situació econòmica d'un cònjuge que ha resultat perjudicat per la ruptura. La seva modificació o extinció pot produir-se si la situació econòmica del creditor millora substancialment (per exemple, si troba una feina estable i ben remunerada) o si la del deutor empitjora de forma dràstica. Una de les causes més comunes d'extinció és la convivència marital del cònjuge creditor amb una nova parella, ja que s'entén que desapareix el desequilibri que la va originar.
- L'atribució de l'ús de l'habitatge familiar: Generalment vinculada a la guarda dels fills menors o a l'interès el cònjuge més necessitat, aquesta mesura pot modificar-se quan cessa la causa que la va motivar. Per exemple, si els fills aconseguixen la independència econòmica, si el cònjuge beneficiari es trasllada a viure a un altre domicili, o si introdueix una nova parella a conviure de forma estable a l'habitatge familiar, alterant la seva naturalesa.

III. La via del consens: Modificació de mutu acord

La via més àgil, econòmica i emocionalment saludable per adaptar les mesures és, sens dubte, el mutu acord. El propi article 233-7 del CCCat. el prioritza a l'assenyalar que les mesures "poden modificar-se, en tot cas, de comú acord entre els cònjuges dins de les seves facultats d'actuació". Quan existeix consens, els progenitors poden formalitzar un nou conveni regulador que substitueixi o complementi l'anterior, adaptant-lo a les noves circumstàncies.

Tanmateix, aquest acord presenta una excepció fonamental quan existeixen fills menors d'edat o amb la capacitat modificada judicialment. En aquests casos, l'autonomia de la voluntat dels progenitors està limitada per l'interès superior dels menors. Per això, el nou conveni ha de ser sotmès a aprovació judicial per garantir la seva validesa i eficàcia.

El procediment a seguir és l'estipulat a l'article 775 de la Llei d'Enjudiciament Civil (LEC), que remet al tràmit de mutu acord. Els requisits per aquesta via són:

- Acord lliure i voluntari: Ha d'existir un consens real entre ambdós progenitors, sense vicis en el consentiment.
- Nou conveni regulador: L'acord s'ha de plasmar per escrit en un document que detalli de forma clara i precisa les noves mesures.
- Ratificació judicial: Ambdós progenitors hauran de comparèixer davant l'autoritat judicial per confirmar personalment la seva voluntat de modificar les mesures en els termes pactats.
- Intervenció del Ministeri Fiscal: La seva participació és preceptiva i fonamental. El fiscal emetrà un informe avaluant si les noves mesures són conformes a la llei i, sobretot, si no són perjudicials per a l'interès dels menors, actuant com a garant dels seus drets.
- Aprovació judicial: Finalment, el Jutge o Jutgessa, després de valorar l'acord i l'informe favorable del fiscal, dictarà una resolució que aprovi, en el seu cas, el nou conveni, conferint-li plena eficàcia jurídica i força executiva.

IV. La via contenciosa: quan l'acord no és possible

En absència de consens, qualsevol dels progenitors pot instar la modificació de mesures de forma contenciosa, interposant la corresponent demanda judicial contra l'altre. Per tal que aquesta via prosperi, és indispensable complir amb una sèrie de requisits estrictes que han estat perfilats tant per la llei com per una consolidada jurisprudència.

El requisit fonamental és l'existència d'una **alteració substancial de les circumstàncies que es van tenir en compte a l'hora d'adoptar les mesures inicials**. La doctrina

jurisprudencial catalana ha perfilat els contorns d'aquest concepte, exigint la concurrència dels següents elements per tal que la modificació prosperi:

1. Rellevància i fonamentalitat: El canvi ha de ser de tal magnitud que trenqui l'equilibri econòmic o personal que la sentència original va establir. No són suficients simples variacions accessòries o d'escassa transcendència; l'alteració ha de ser significativa.
2. Permanència o durabilitat: La nova situació no pot ser transitòria o puntual. Ha de tenir un caràcter d'estabilitat i projectar-se en el temps, encara que no s'exigeixi que sigui irreversible.
3. Caràcter sobrevingut i imprevisible: L'alteració ha d'haver ocorregut amb posterioritat a la fermesa de la sentència les mesures de la qual es pretenen modificar. A més, no ha d'haver estat considerada ni haver pogut ser raonablement prevista en el moment de dictar-se aquella resolució. A més, l'alteració ha de ser aliena a la voluntat de qui entaula l'acció de modificació, és a dir, no pot haver estat provocada a propòsit per obtenir un benefici.
4. Acreditació probatòria: La càrrega de la prova recau sobre qui sol·licita la modificació. És imprescindible aportar al procediment els mitjans probatoris necessaris que acreditin fefaentment l'existència de dita alteració i el compliment de tots els requisits anteriors.

És importat destacar que, com assenyala la jurisprudència, en matèries que afecten els menors, el principi dispositiu de les parts es veu matisat per un marcat caràcter d'ordre públic. El Jutge disposa d'àmplies facultats per adoptar les decisions que consideri més beneficioses pels fills, inclús d'ofici, prioritzant sempre el seu benestar.

V. Conclusió

FERNANDEZADVOCATS

La modificació de mesures és un instrument jurídic indispensable per tal que les resolucions judicials en matèria de família segueixin complint la seva funció de manera justa i eficaç al llarg del temps. Permet que el dret s'adapti a la vida, i no al revés. Ja sigui per la via del diàleg i el consens –la via preferent i més beneficiosa per a l'estabilitat familiar post-ruptura– o mitjançant la via judicial contenciosa, el sistema legal proveeix les vies necessàries perquè els acords i decisions s'adaptin a la realitat canviant, assegurant sempre la protecció deguda als membres més vulnerables de la família i garantint l'adequació de les mesures a les circumstàncies sobrevingudes.

** El present article és merament divulgatiu i no suposa assessorament ni compromís d'actualització. Per a més informació o assessorament, contacta amb info@fernandezadvocats.es*